

Prvé závery z inštitucionálnych posudzovaní súladu vnútorných systémov zabezpečovania kvality a ich implementácie so štandardmi

René Matlovič, Andrea Zacharová, Dagmar Blight, Juraj Bujdák

(Ilustrácie: ChatGPT 4.o)

Kvalita vysokoškolského vzdelávania – interpretácie

- **excelentnosť** (snaha byť najlepší, výnimočnosť, rebríčky, benchmarky, proces)
- **akontabilita** (zodpovednosť za výsledky, skladanie účtov, plnenie vopred nastavených štandardov, kritérií, indikátorov, výkonových parametrov)
- **účelnosť** (napĺňanie poslania, účelu, zámerov, strategických plánov a cieľov)
- **relevancia** (synergická saturácia potrieb a očakávaní zainteresovaných strán – študentov, akademických pracovníkov, zamestnávateľov, štátu, spoločnosti, širokej verejnosti...)
- **transformatívnosť** (pridaná hodnota na výstupe vzhľadom k vstupom)
- **efektívnosť** (hodnota za peniaze, optimálne využitie dostupných zdrojov, minimalizácia strát a plytvania)
- **integrita** (dodržiavanie profesionálnych a morálnych štandardov, zachovávanie integrity vedeckej práce a akademickej integrity, poctivosť, zásadovosť)
- **dokonalosť** (stav úplnej bezchybnosti, v ktorom nie je priestor na žiadne nedostatky ani zlepšenia, ideálny statický stav)

Nové akreditácie – východiská a princípy

- sústredenie pozornosti na **zabezpečovanie kvality** vysokoškolského vzdelávania
- **vysoké školy preberajú primárnu zodpovednosť** za kvalitu poskytovaného vzdelávania a jej ďalšie zlepšovanie
- zohľadňuje sa **rozmanitosť** vysokých škôl, študijných odborov a študentov
- podpora rozvoja **kultúry kvality** na všetkých súčastiach a úrovniach
- zohľadňujú sa **potreby a očakávania všetkých zainteresovaných strán**
- SCL – vyučovanie a učenie sa **orientované na študenta**
- dve dimenzie – **akreditácia (plnenie štandardov)** a **podpora zlepšovania**

Zmeny na vysokých školách

- vysoké školy si zaviedli alebo adaptovali existujúce vnútorné systémy zabezpečenia kvality vysokoškolského vzdelávania (so zapojením študentov a externých zainteresovaných strán)
- 27 vysokých škôl získalo práva vytvárať študijné programy vo vymedzených študijných odboroch a stupňoch, 5 vysokých škôl malo nedostatky odstrániteľné do 6 mesiacov, 1 vysoká škola ešte nie je uzavretá
- významná konsolidácia akreditácií habilitačných konaní a inauguračných konaní (prostredníctvom ich zrušenia alebo odňatia práv) – ich **pokles o 165** zo 461 na 296
- významná konsolidácia študijných programov – **pokles o 2931** z 6632 na 3701
- vysoké školy už začínajú využívať právo vytvárať študijné programy (právo využilo 7 vysokých škôl a vytvorených bolo 36 nových študijných programov)

Politiky na zabezpečovanie kvality

Článok 2 Štandardov pre vnútorný systém

- podstatou požiadaviek na vnútorný systém zabezpečovania kvality na vysokých školách je **vytvorenie efektívneho, formalizovaného systému riadenia kvality, ktorý jasne definuje zodpovednosti a kompetencie všetkých zainteresovaných strán**. Tento systém zahŕňa zapojenie študentov, externých partnerov a zaisťuje podporu internacionalizácie, ochranu pred diskrimináciou, akademickú integritu a efektívne riešenie podnetov. Zároveň vyžaduje priebežné monitorovanie, hodnotenie a zlepšovanie kvality činností, pričom má byť zabezpečený verejný prístup k relevantnej dokumentácii

Politiky na zabezpečovanie kvality – nedostatky

Článok 2 Štandardov pre vnútorný systém

- bol druhým článkom, v ktorom boli najčastejšie identifikované nedostatky spôsobujúce nesúlad vnútorného systému vysokej školy a jeho implementácie so štandardmi (celkove **8 nedostatkov**), z toho:
 - **3 nedostatky sa týkali ods. 4** – najmä vymedzenia právomoci, pôsobnosti a zodpovednosti jednotlivých štruktúr, vedúcich zamestnancov, ďalších zamestnancov a iných zainteresovaných strán za zabezpečenie kvality vysokoškolského vzdelávania a súvisiacich činností
 - **1 nedostatok sa týkal ods. 6a** – zapojenie študentov a externých zainteresovaných strán do procesov zabezpečovania kvality je obmedzené alebo neefektívne
 - **1 nedostatok sa týkal ods. 9** – pravidelný monitoring, vyhodnocovanie a revidovanie vnútorného systému, ktorého sa zúčastňujú všetky zainteresované strany
 - **3 nedostatky sa týkali ods. 10** – nedostatočná verejná dostupnosť formalizovaných politík a dokumentácie systému, čo komplikuje informovanosť a angažovanosť zainteresovaných strán

Politiky na zabezpečovanie kvality – odporúčania

Článok 2 Štandardov pre vnútorný systém

- zlepšiť zapojenie študentov a externých zainteresovaných strán do procesov vnútorného zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania **(od formalizmu k autentickému zapojeniu)**
- **zjednodušiť** štruktúru orgánov a procesov, aby dokumenty a procesy boli dostupné, efektívne a pochopiteľné pre všetkých aktérov
- posilniť odbornú a **administratívnu podporu** – zjednotenie procesov s cieľom znížiť administratívnu záťaž učiteľov
- **využívať moderné technológie** – informačné systémy a umelá inteligencia môžu zefektívniť procesy zabezpečovania kvality a uľahčiť zber a analýzu dát

Politiky na zabezpečovanie kvality – odporúčania

Článok 2 Štandardov pre vnútorný systém

- **posilniť pravidelné školenia pre zamestnancov a študentov** – zvyšovať povedomie o význame a fungovaní vnútorného systému zabezpečovania kvality
- **podporovať akademickú integritu** – implementácia účinných mechanizmov na zabezpečenie akademickej etiky vrátane vzdelávania zamestnancov i študentov o etických zásadách vo výskume, prevencia akademických podvodov
- **dbať o transparentnosť a verejnú dostupnosť informácií** týkajúcich sa rozvoja a implementácie vnútorného systému s cieľom stimulovať angažovanosť zainteresovaných strán

Vytváranie, úprava a schvaľovanie študijných programov

Článok 3 Štandardov pre vnútorný systém

- podstatou článku sú požiadavky na **vytváranie, úpravu a schvaľovanie študijných programov**. Stanovuje pravidlá a procesy, ktoré majú zabezpečiť, aby študijné programy na vysokých školách spĺňali stanovené kritériá kvality a zodpovedali potrebám a očakávaniam zainteresovaných strán
- väčšina vysokých škôl úspešne implementovala politiky a mechanizmy na zabezpečovanie kvality v súlade s článkom 3, avšak úroveň implementácie a kvalita procesov sa líšia

Vytváranie, úprava a schvaľovanie študijných programov – nedostatky

Článok 3 Štandardov pre vnútorný systém

- bol tým článkom, v ktorom boli najčastejšie identifikované nedostatky spôsobujúce nesúlad vnútorného systému vysokej školy a jeho implementácie so štandardmi (celkove **10 nedostatkov**), z toho:
 - **6 nedostatkov sa týkalo ods. 2 písm. c)** – súlad študijných programov so štandardmi pre študijný program
 - **2 nedostatky sa týkali ods. 2 písm. b)** – transparentné, spravodlivé, odborne fundované, objektívne a nezávislé posúdenie a schvaľovanie študijného programu, v ktorom je zamedzený konflikt záujmov a možná zaujatosť
 - **2 nedostatky sa týkali ods. ods. 2 písm. a)** – zapojenie študentov, zamestnávateľov a ďalších relevantných zainteresovaných strán (zúčastnenosť študentov, zamestnávateľov a externých expertov je obmedzená a neefektívne implementovaná, čo vedie k neúplnému reflektovaniu ich potrieb)

Vytváranie, úprava a schvaľovanie študijných programov – dobré praxe

Článok 3 Štandardov pre vnútorný systém

- **posilňovanie prepojenia teoretickej výučby s praxou** – väčšina vysokých škôl zaraďuje odborné stáže, prax a spoluprácu s praxou do študijných plánov, čo zlepšuje praktické schopnosti študentov
- vysoké školy spolupracujú s rôznymi odvetviami, aby študenti získali praktické skúsenosti a posilnili svoju konkurencieschopnosť

Vytváranie, úprava a schvaľovanie študijných programov – odporúčania

Článok 3 Štandardov pre vnútorný systém

- **zapojiť externých odborníkov** – posilniť úlohu odborníkov z praxe pri tvorbe a hodnotení študijných programov, a to napr. prostredníctvom priameho zapojenia do výučby a projektov
- **zlepšiť informovanosť a povedomie** zainteresovaných strán o procesoch vytvárania, úprav a schvaľovania študijných programov a o možnostiach ich zapájania do tvorby a hodnotenia študijných programov

Vytváranie, úprava a schvaľovanie študijných programov – odporúčania

Článok 3 Štandardov pre vnútorný systém

- **aktualizovať študijný obsah a literatúru:** odporúča sa pravidelne prehodnocovať obsah študijných programov a aktualizovať literatúru a materiály v informačných listoch predmetov, aby reflektovali najnovšie poznatky a trendy v odbore
- **posilniť jazykové zručnosti a mäkké zručnosti:** v mnohých študijných programoch sa odporúča zvýšiť dotáciu hodín pre odborný cudzí jazyk (predovšetkým angličtinu) a zahrnúť rozvoj prenositeľných spôsobilostí ako kritické myslenie, projektové riadenie a digitálne zručnosti
- **upraviť študijné programy s ohľadom na väčšiu flexibilitu a efektívnosť:** odporúčania sa zameriavajú na optimalizáciu skladby povinných a voliteľných predmetov tak, aby sa lepšie prispôbili aktuálnym požiadavkám na profil absolventov a ich uplatnenie v praxi (**robustnejšie programy so špecializačnými modulmi**)

Učenie sa, vyučovanie a hodnotenie orientované na študenta

Článok 4 Štandardov pre vnútorný systém

- podstatou článku sú požiadavky na **učenie sa, vyučovanie a hodnotenie orientované na študenta (SCL)**
- väčšina vysokých škôl úspešne implementovala politiky a mechanizmy na zabezpečovanie kvality v súlade s článkom 4, avšak úroveň implementácie a kvalita procesov sa líšia

Učenie sa, vyučovanie a hodnotenie orientované na študenta – nedostatky

Článok 4 Štandardov pre vnútorný systém

V rámci hodnotiacich správ boli identifikované **2 nedostatky**, ktoré sa týkali:

- písm. f) – kritériá, metódy a termíny hodnotenia a známkovania sú študentom vopred známe a ľahko prístupné
- písm. k) – študenti majú k dispozícii prostriedky nápravy voči výsledkom hodnotenia, pričom je zaručené spravodlivé zaobchádzanie so žiadateľmi o nápravu

Učenie sa, vyučovanie a hodnotenie orientované na študenta – odporúčania

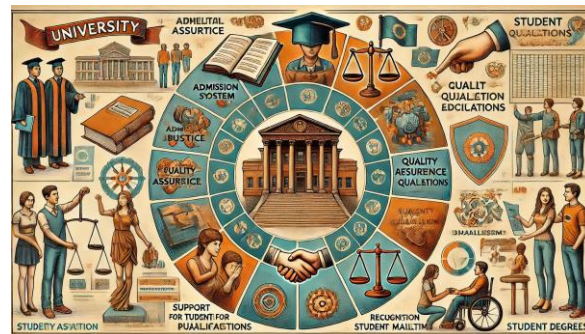
Článok 4 Štandardov pre vnútorný systém

- **podporovať interaktívne metódy výučby** – zavádzať nové prístupy a techniky výučby, ktoré by povzbudzovali aktívne zapojenie študentov, podporovali by ich záujem o štúdium
- **aktualizovať IL predmetov** – aktualizovať obsahovú náplň predmetov, doplniť IL o rozpis pracovnej záťaže študentov, aktualizovať informačné zdroje, aby sa zabezpečil kontakt študentov s aktuálnym stavom poznania v predmetnej oblasti, ako aj exaktne informovať študentov o spôsobe hodnotenia predmetu
- nastaviť **transparentný systém hodnotenia práce študenta**, ktorý by bol predvídateľný a spätne preskúmateľný, aby sa tak eliminovali možnosti svojvoľného hodnotenia zo strany vyučujúceho. S tým súvisí aj zvýšenie povedomia študentov o možnostiach prostriedkov nápravy voči výsledkom hodnotenia

Prijímacie konanie, priebeh štúdia a uznávanie vzdelania

Článok 5 Štandardov pre vnútorný systém

- článok 5 Štandardov pre vnútorný systém sa zaoberá **prijímacím konaním, priebehom štúdia, uznávaním vzdelania a udeľovaním akademických titulov**
- v hodnotiacich správach **nebol identifikovaný nedostatok** ani v jednom prípade, rezervy majú niektoré vysoké školy, a to v tom, že nevyužívajú informačné systémy na evidenciu a správu štúdia

Prijímacie konanie, priebeh štúdia a uznávanie vzdelania – odporúčania

Článok 5 Štandardov pre vnútorný systém

- **Záverečné práce:**
- dbať, aby zadania ZP korešpondovali so študijným odborom, profilom absolventa daného ŠP a stupňom vzdelávania (úrovňou kvalifikačného rámca)
- pri písaní ZP má byť študentom poskytnutá kvalitná metodologická príprava
- dôkladnejšie kontrolovať originalitu ZP
- zjednotiť formuláre posudkov ZP na všetkých súčastiach VŠ s povinným slovným hodnotením originality práce
- témy ZP by mali lepšie reflektovať zameranie študijných odborov, pričom sa má klásť dôraz na originálne a prakticky orientované témy
- zahrnúť do predpisov aj aktuálne technológie, ako je umelá inteligencia

Prijímacie konanie, priebeh štúdia a uznávanie vzdelania – odporúčania

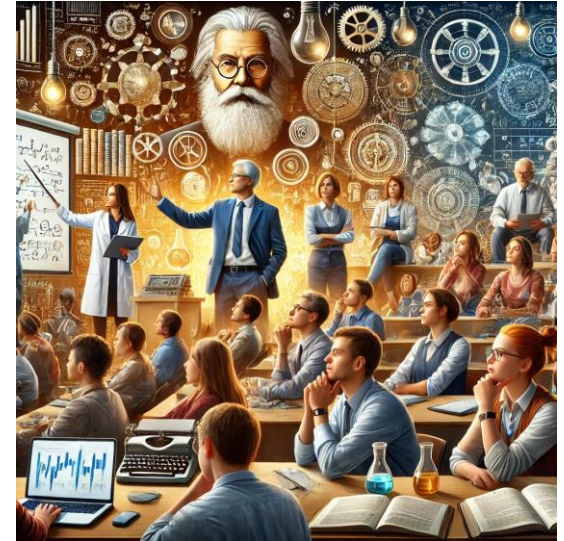
Článok 5 Štandardov pre vnútorný systém

- **zlepšiť informovanosť, motiváciu a zabezpečenie častejšieho zapojenia študentov do zahraničných mobilít s garanciou uznania kreditov absolvovaných na zahraničnej univerzite:**
 - poskytnúť študentom možnosti jazykovej prípravy
 - znížiť byrokratickú záťaž spojenú s vybavovaním mobility
 - rozšíriť možnosti zahraničných mobilít a uľahčiť uznávanie absolvovaných predmetov na zahraničných univerzitách
- **stanoviť exaktné požiadavky na publikačnú činnosť doktorandov, ako aj podmienky pre ich pripustenie k obhajobe dizertačnej práce – zaviesť transparentné kritériá pre kreditové ohodnotenie publikačnej činnosti doktorandov**

Učitelia

Článok 6 Štandardov pre vnútorný systém

- podstatou článku sú požiadavky na **učiteľov** vysokých škôl
- v hodnotiacich správach boli identifikované **3 nedostatky**, ktoré sa týkali požiadavky uvedenej v písm. a): výber vysokoškolských učiteľov je transparentný, objektívny a odborne fundovaný a realizovaný na základe vopred známych požiadaviek a kritérií, ktoré sú v súlade s poslaním a dlhodobým zámerom vysokej školy a so všeobecne záväznými predpismi

Učítelia – odporúčania

Článok 6 Štandardov pre vnútorný systém

- **sledovať a posilňovať prepojenie vzdelávania s tvorivými činnosťami učiteľov;** publikovať v periodikách a vydavateľstvách, ktoré sú všeobecne uznávané domácou a medzinárodnou vedeckou komunitou v danom študijnom odbore a v ktorých nie sú pochybnosti o kvalite recenzného konania; klásť väčší dôraz na to, aby vzdelávanie bolo prepojené s tvorivou činnosťou učiteľov, a to na medzinárodne uznávanej úrovni
- **uplatňovať celoškolské pravidlá o rozvrhnutí pracovnej záťaže** vysokoškolských učiteľov a tvorivých zamestnancov, odstrániť nadmernú byrokratickú záťaž učiteľov a aktívne hľadať cesty k realizácii sabatikálnych pobytov pedagógov
- **zaviesť odmeňovanie inovácií vo výučbe**
- prijať a implementovať **stratégiu kariérneho rozvoja učiteľov** a kontinuálneho vzdelávania zamestnancov (odborné, praktické, pedagogické, jazykové zručnosti atď.)

Učítelia – odporúčania

Článok 6 Štandardov pre vnútorný systém

- **motivovať učiteľov k medzinárodnej mobilite** (aj krátkodobej), zapájať zahraničných učiteľov do výučby – motivácia učiteľov k medzinárodnej mobilite, podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti vzdelávania a výskumu sú dôležitými odporúčaniami

Zdroje na zabezpečenie štúdia a podpora študentov

Článok 7 Štandardov pre vnútorný systém

- článok 7 Štandardov pre vnútorný systém sa zameriava na **zdroje na zabezpečenie štúdia a podporu študentov**
- v hodnotiacich správach **nebol identifikovaný nedostatok** ani v jednom prípade, vysoké školy si uvedomujú dôležitosť zabezpečenia dostatočných zdrojov pre štúdium a podporu študentov. V niektorých prípadoch však existuje priestor na zlepšenie, napríklad v oblasti modernizácie technického vybavenia, rozšírenia športových a sociálnych služieb či zlepšenia informovanosti o dostupných formách podpory

Zdroje na zabezpečenie štúdia a podpora študentov – odporúčania

Článok 7 Štandardov pre vnútorný systém

- **modernizovať knižničný fond**, diverzifikovať literatúru (najmä cudzojazyčnú) a umožniť/zlepšiť prístup k elektronickým zdrojom a medzinárodným databázam. Zlepšiť informovanie študentov a učiteľov o dostupných knižničných zdrojoch a rozšíriť knižničné služby
- **zvýšiť podiel zdrojov získaných z medzinárodných finančných schém** zapájaním učiteľov a študentov 3. stupňa štúdia do medzinárodných grantových schém. Hľadať ďalšie možnosti financovania z externých zdrojov (napr. Európska únia, grantové schémy) a prehĺbiť spoluprácu s firmami a inými inštitúciami
- rozšíriť a zlepšiť **ubytovacie kapacity** pre študentov
- zaviesť či rozšíriť **kariérne a psychologické poradenstvo**. Zriadiť psychologické poradne s dôrazom na prevenciu duševných problémov prostredníctvom prednášok, workshopov či diskusií

Zdroje na zabezpečenie štúdia a podpora študentov – odporúčania

Článok 7 Štandardov pre vnútorný systém

- **rozvíjať podporné služby:** vysoké školy by mali rozšíriť ponuku podporných služieb pre študentov a zlepšiť informovanosť o ich dostupnosti
- najmä zlepšiť **podporné služby pre študentov so špecifickými potrebami:** vytvoriť alebo rozšíriť služby pre študentov so špecifickými potrebami, aby mali rovnaký prístup k zdrojom a podpore
- **modernizovať technické a priestorové vybavenie** (napr. knižnice, laboratóriá, študijné miestnosti, športové zariadenia)

Zhromažďovanie a spracovanie informácií

Článok 8 Štandardov pre vnútorný systém

- Článok 8 Štandardov pre vnútorný systém sa zameriava na **zhromažďovanie a spracovanie informácií**
- v hodnotiacich správach **nebol identifikovaný nedostatok** ani v jednom prípade, vysoké školy si uvedomujú dôležitosť systematického zberu dát a ich analýzy pre účely zlepšovania kvality vzdelávania. Využívajú pritom rôzne metódy, ako sú dotazníky, ankety, rozhovory, analýza dokumentov a pod.

Zhromažďovanie a spracovanie informácií – odporúčania

Článok 8 Štandardov pre vnútorný systém

- **zefektívniť a zjednotiť metodiku zberu a spracovania informácií** od všetkých zainteresovaných strán, zlepšiť systém zhromažďovania a vyhodnocovania spätnej väzby od študentov, absolventov, zamestnancov a zamestnávateľov
- **zvyšovať mieru návratnosti študentských dotazníkov** ich zjednodušením, ako aj uistením študentov o význame ich spätnej väzby v procese zabezpečovania kvality vzdelávania, lepšie motivovať študentov k ich vyplneniu
- **prepojiť údaje s rozhodovacími procesmi:** VŠ by mali efektívne využívať zozbierané informácie o uplatniteľnosti absolventov ŠP, miere spokojnosti zamestnávateľov a iných externých zainteresovaných strán s kvalitou absolventov ŠP, efektívnejšie využívať zhromaždené dáta pri strategickom a operatívnom riadení študijných programov a tvorivých aktivít
- zaviesť akademický informačný systém (na VŠ, ktoré ho ešte nemajú)

Zverejňovanie informácií

Článok 9 Štandardov pre vnútorný systém

- článok 9 Štandardov pre vnútorný systém sa zameriava na **zverejňovanie informácií**
- v hodnotiacich správach **boli identifikované 2 nedostatky**, ktoré sa týkali týchto požiadaviek:
 - písm. a): sú zverejňované jasné, presné, adekvátne a aktuálne kvantitatívne a kvalitatívne informácie o študijných programoch a ich absolventoch...
 - písm. b): sú zverejňované aktuálne informácie o implementácii a fungovaní vnútorného systému, o dosiahnutých výsledkoch a prijatých opatreniach

Zverejňovanie informácií – odporúčania

Článok 9 Štandardov pre vnútorný systém

- **synchronizovať a pravidelne aktualizovať informácie** na príslušných webových stránkach
- vykonať webový **audit informačnej prehľadnosti** a funkčnosti, pričom by sa VŠ mali zamerať na zrozumiteľnosť a dostupnosť informácií, ako aj na vizuálnu prehľadnosť
- zabezpečiť, aby **informácie boli prístupné aj osobám so zdravotným znevýhodnením**
- zlepšiť zverejňovanie informácií – ako napríklad úspešnosť študentov, informácie o študijných programoch, výsledky spätných väzieb či relevantné dokumenty

Priebežné monitorovanie a hodnotenie študijných programov

Článok 10 Štandardov pre vnútorný systém

- Článok 10 Štandardov pre vnútorný systém sa zameriava na **priebežné monitorovanie, periodické hodnotenie a periodické schvaľovanie študijných programov**
- v hodnotiacich správach **neboli identifikované nedostatky**, vysoké školy majú zavedené mechanizmy na priebežné monitorovanie, periodické hodnotenie a schvaľovanie študijných programov

Priebežné monitorovanie a hodnotenie študijných programov – odporúčania

Článok 10 Štandardov pre vnútorný systém

- **zvýšiť úroveň zapojenia študentov a ostatných zainteresovaných strán** do procesu priebežného monitorovania a periodického hodnotenia ŠP, napríklad posilnením informovanosti o ich úlohe v systéme zabezpečovania kvality, ako aj vytvorením užívateľsky prijateľnejších verzií ankiet/dotazníkov
- **zjednotiť metodiku zberu, spracovania a vyhodnocovania** spätnej väzby od zainteresovaných strán na úrovni vysokej školy a zapojiť ich do všetkých fáz tohto procesu
- **zlepšiť komunikáciu výsledkov monitorovania** so študentmi, zamestnávateľmi a ďalšími zainteresovanými stranami, vrátane lepšieho sprístupnenia výsledkov ankiet

Pravidelné externé zabezpečovanie kvality

Článok 11 Štandardov pre vnútorný systém

- článok 11 Štandardov pre vnútorný systém sa zameriava na **pravidelné externé zabezpečovanie kvality**. To znamená, že vysoké školy by mali mať zavedený systém na externé hodnotenie svojho vnútorného systému zabezpečovania kvality a svojich študijných programov
- v hodnotiacich správach **neboli identifikované nedostatky**
- odporúčaním bolo zabezpečiť externé posúdenie kvality zahraničnou inštitúciou (viaceré vysoké školy už prešli takýmto procesom)

